

Д О Б Р О Т О Љ У Б Љ Е

Φιλοκαλία (=Филокалия) → **φιλία** (=филия = љубав) + **κάλος** (=калос = добро, право, лепо)

Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена **умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања
...увек су нераздвојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА НИТРИЈСКИ (ОТШЕЛНИК) (???-370) Египат
Ἅγιος Ἰσαΐας ὁ Ἀναχωρητής (А'јос Исаиас о Анахоритис)

II - ПРАВИЛА И САВЕТИ МОНАСИМА ПОЧЕТНИЦИМА

Брате љубљени! Ако си већ оставио овај сујетни свет и посветио себе Богу, кај се за своје грехе и држи се своје одлуке. Не слушај помисли када почну да ти досађују говорећи: 'Неће ти бити опроштени ранији греси', него испуњавај следећа правила:

1. Не једи са женом; не склапај блиска пријатељства са дечацима; не спавај на истој постељи са младићем. Када скинеш одело, не гледај на своје тело.
2. Ако те понуде вином, не пиј више од три мале чаше. Ово правило не нарушавај чак ни ради пријатељства.
3. Молитве прописане у одређено време не твори непажљиво, да не би пао у руке својих непријатеља. Труди се колико можеш да размишљаш о садржају Псалама, јер ће те то спасти од нечистог живота.
4. Нека ти буду драги рад и самоограничавање, како би се стишале твоје страсти. Немој о себи имати високо мишљење, па нећеш престати да оплакујеш своје грехе.
5. Чувај се лажи која разгони страх Божији. Не откривај свима своја добра дела, да ти их не би отео непријатељ.
6. Откривај болести својим оцима, како би обрео помоћ од њихових савета.
7. принуђавај се на рукодеље и у теби ће обитавати страх Божији.
8. Не осуђуј брата који је згрешио и не презири га, иначе ћеш пасти у руке својих непријатеља.
9. Не буди свадљив, бранећи упорно своје мишљење, да се у теби не би настанило зло.
10. Заволи смирење и не ослањај се на сопствено мишљење. Навикни свој језик да непрестано говори: 'Опрости.' Тако ће на тебе сићи смирење.
11. Седећи у својој келији, старај се о трима стварима: о непрекидној молитви, о удубљивању у Псалме и о рукодељу.
12. Мисли у себи: 'Данашњи дан ми је последњи у овом свету', па ћеш се избавити од греха.
13. Не буди облапоран, да се у теби не би поновили пређашњи греси. Не буди лењ. Труди се да проникнеш у Псалме, па ће на тебе доћи мир Божији.
14. Принуди се да плачеш за време молитве и Бог ће се над тобом смиловати и скинути са тебе старог човека.
15. Знај да труд, сиромаштво, уздржање и ћутање приводе смирењу. Смирење, пак, доноси опроштај свих грехова. Смирење се састоји у томе да човек себе сматра грешником и неправедним, да није упоран на својим речима, да се одриче својих прохтева, да увек обара свој поглед, да подноси увреду, да мрзи почести и покој, и да свима говори: 'Опрости.' Снагом смирења непријатељи се нагоне у бекство.

16. Буди увек тужан. Међутим, када ти дође братија, развесели се са њима да би у теби обитавао страх Божији.
17. Ако са братијом негде пођеш, ступај на извесном одстојању од других, да би чувао ћутање. Не осврћи се унаоколо, него размишљај о Псалмима и у уму свом се моли Богу. Ма куда дошао, не обраћај се са претераном блискошћу са месним житељима. Увек пази на стидљивост и скромност у свему и не посежи руком за оним што ти нуде, док те не замоле.
18. Не спавај са другим под једним покривачем. Дуго се моли пре сна, макар и био уморан од пута.
19. Не дозволи да ти било ко маже тело уљем, осим ако си заиста тешко болестан.
20. Када седиш за столом са братијом, не једи са насладом, и машај се само онога што лежи пред тобом. Нека ти колена не буду растављена. Не подижи очи према другима. Не пиј воду похлепно и уз клокот у грлу.
21. Ако те нужда натера да шмркнеш док седиш са братијом, устани и удовољи своју потребу на малој удаљености. Не протежи се и не зевај док си са другима. Ако те и нападне зевање, не отварај уста, па ће проћи.
22. Не отварај уста кад се смејеш, иначе ће се показати да у теби нема страха Божијег.
23. Не пожели туђе ствари. Ако стекнеш књигу, не украшавај је, јер се на такав начин у теби открива страст према њој.
24. Ако у нечему погрешаш, не стиди се да признаш и не тражи лажна извињења, него клекни, исповеди свој грех и замоли опроштај, и добићеш га.
25. Немој се гневити ако неко у твом присуству слаже, него реци: 'Опрости.'
26. Не стиди се да се своме саветнику обрађаш са питањима.
27. Уколико неко покуца на врата твоје келије док си заузет својим делом, остави све и успокој брата свога.
28. Не говори ни са ким и без потребе не слушај шта други причају.
29. Ако те твој наставник пошаље на пут, распитај се како треба да се понашаш, и чини како ти заповеди. Не препречавај оно што си чуо. Ако будеш пазио на своје очи и уши, нећеш згрешити ни својим језиком.
30. Уколико будеш живео са сабратом, нека ти буде као странац. Ништа му немој наређивати и не чини се већим од њега. Ако он теби нареди нешто што не желиш, приклони своју вољу и не жалости га одбијањем, да се не би помутио мир међу вама. Знај да је већи онај ко се повинује.
31. Ако будеш живео са сабратом и он ти каже да скуваш нешто, питај га шта жели. Ако, пак, теби препусти избор, скувај шта нађеш, са страхом Божијим.
32. Уставши од сна и пре него што било шта започнеш, помоли се, затим се удуби у реч Божију, и тек онда се марљиво прихвати рукодеља.
33. Странца радосно дочекуј и поздрављај како ваш сусрет не би био на обострану штету. Када уђе, не постављај му непотребна питања, него најпре реци да се помолите. Када седне, реци: 'Како ти је здравље, брате?', а онда му дај неку књигу да чита. Ако је уморан од пута, дај му да се одмори и умиј му ноге. Ако

почне да празнослови, реци му: 'Опрости брате, ја сам слаб и не могу да слушам такве ствари.' Ако му је подерана одећа, зашиј је. Ако је слаб, а одећа му се испрљала, опери је. Али ако се ради о некој луталици, а код тебе у то време седе свети људи, не дозволи му да уђе. Поздрави га како приличи и отпусти га да иде. Међутим, ако је сиромашан, не отпуштај га без утехе, него му понуди шта је Бог послао.

34. Немој разгледати ствар коју сабрат остави код тебе, осим у његовом присуству.

35. Када те неко остави у својој келији и изиђе, не подижи своје очи да посмотриш шта се у њој налази. Пре него што изађе реци му: 'Дај ми неки посао, да порадим док се не вратиш.' И шта ти одреди, чини са усрдношћу.

36. Не моли се лењо и немарно, јер тиме, уместо да угађаш Богу, навлачиш на себе Његов гнев. На молитви стој са страхом и трепетом, не наслањај се на зид и не премештај се са ноге на ногу. Супротставаљај се помислима и не дај им да те увуку у бриге о телесним стварима, како би твоја молитва била услишена.

37. Када си на литургији добро пази на своје помисли и осећања и стој са страхом пред Свевишњим Богом, како би достојно примио Тело и Крв Христову, и њима излечио своје страсти.

38. Док си млад, не треба да носиш лепа одела.

39. Ако путујеш са неким старијим од себе, немој ићи испред њега. Уколико неко ко је од тебе старији устане да са неким разговара, немој ни ти остати да седиш, него устани и стој са њима док ти се не каже да седнеш.

40. Уђеш ли у град или насеље, спусти поглед, да оно што би могао видети не буде повод за борбу када останеш сам у келији.

41. Немој ноћевати тамо где постоји опасност да згрешиш срцем. Не једи са женом и не гледај је, па чак, ако можеш, ни њене одежде.

42. Ако си на пут кренуо са старцем, не дај да он било шта носи сам. Ако су сви путници млади, нека сваки носи свој део. Уколико пртљага има мало, мењајте се сваки сат. Онај који носи нека иде напред, као и немоћни. Када они седну да се одморе, и остали треба да седну са њима.

43. Старцу кога будеш питао за савет поводом својих помисли све слободно откривај, онако како је, само ако си уверен да ће сачувати твоје тајне. Приликом избора старца немој гледати ко је у дубокој старости, него ко је овенчан знањем и духовним искуством, да не би уместо користи наишао на штету и да се не би умножиле твоје страсти.

44. Принуди самог себе да се дуго молиш ноћу, не би ли се просветио твој разум. Размишљај о својим гресима и моли се Богу, па ће ти их Он и опростити.

45. Ономе ко у твом присуству почне да осуђује сабрата, па макар и онога који тебе осуђује, реци са смирењем: 'Опрости ми, брате. Ја сам грешан и слаб. И сам сам крив за оно о чему говориш. Због тога не могу да слушам.'

46. У свему себи претпостављај сабраћу. Ако ти пред њима неко укаже почаст, реци: 'Због вас ми је указао такву почаст.'

47. Онога који ти нешто тражи на зајам немој одбити, ма о чему се радило.

48. Не сећај се често на оне које си оставио ради љубави Божије, већ се сећај смрти и Суда, и тога да ти нико од њих тада неће моћи помоћи.
49. Ако се, седећи у келији, сетиш некога ко ти је нанео зло, одмах устани и срдачно се помоли за њега, то јест да га Бог помилује. На тај начин ћеш брзо искоренити страст коју имаш према њему.
50. Желећи да се причестиш Христовим Телом и Крвљу, пази да ти срцу не остане гнев или мржња према било коме. А ако знаш да се неко љути на тебе, постарај се да измолиш опроштај, као што заповеда Господ наш.
51. Ако ноћу у сну претрпиш напад похоте, пази да се током дана у мислима не враћаш на срамне слике, да се наслађивањем не би оскрнавilo твоје срце. Напротив, падни пред Господом и Он ће те помиловати. Јер Он познаје људску немоћ.
52. Одредивши себи строги пост и почевши да обављаш дуго молитвено правило, немој мислити да ћеш се њима спасти, него веруј да ће се Бог смиловати на злопаћење твога тела и да ће помоћи твојој немоћи.
53. Не очајавај и не падај духом ако се разболиш, него заблагодари Богу што и кроз ову болест жели да ти донесе корист.
54. Живећи у келији, одреди себи меру и час оброка, и од тога никако не одступај. Дај своме телу онолико колико је неопходно да би могло да обавља молитве и службу Божију. Укусну храну коју ти ван келије понуде немој узимати до ситости.
55. Немој слушати ђаволе који те наговарају да започнеш посао који је изнад твојих снага. Они обично гледају да одушеве човека за нешто што није у стању да уради, да би га затим бацили у малодушност и изругали се над њим. Све што они заподену јесте без мере и реда.
56. Једи једном на дан, али не до ситости. Дај телу онолико колико твој састав захтева.
57. Једну половину ноћи одвој за молитвено бдење, а другу за телесни одмор. Пре него што легнеш у постељу два сата стој на молитви и у певању Псалама, а онда пружи одмор телу. Своме телу које се разлењи да устане на молитву у одређено време реци: 'Зар да због ово мало одмора касније одеш на бесконачне муке? Није ли боље да се овде мало потрудиш, да би тамо, са Светима, имало вечни покој?' Тада ће те оставити лењост и приступити Божанствена помоћ.
58. Примивши монашки чин, отпусти свог роба. Ако зажели да крене за твојим примером и ступи у монаштво, не допусти му да живи са тобом.
59. Продајући рукодеље, немој се спорити око цене, како чине светски људи. Исто тако поступај и када купујеш. Знај да те оскудица приближује Богу.
60. Немој дирати ствар коју је сабрат оставио код тебе чак и ако ти затреба, осим ако ти он дозволи.
61. Ако те сабрат замоли да му нешто купиш када будеш ишао у град, немој га одбити. Ако са тобом буду и друга браћа, куповину обави у њиховом присуству.
62. Потруди се да ствар коју ти неко позајми на послугу вратиш одмах после обављеног посла. Немој је држати код себе све док ти је не затраже натраг. Ако се нешто на њој поквари, одмах поправи. Ако сам позајмиш неку ствар, не тражи је натраг уколико видиш да сабрат не може да ти је врати, нарочито ако ти није потребна.

63. Ако напустиш келију, па се после извесног времена вратиш у њу и у њој затекнеш неког другог, нипошто га не терај, да се на тебе не би наљутио Бог, већ себи потражи друго место. Али, ако он сам зажели да је остави, онда треба да се вратиш. Уколико при том он са собом узме нешто од ствари које су биле у келији, немој се противити.

64. Желећи да напустиш своју келију, не узимај са собом ништа од ствари које јој припадају, него их препусти неком сиромашном сабрату, те ће те Бог помиловати ма куда пошао.

65. Ничему се ђаволи тако не радују, као када неко скрива своје помисли од духовника. Немој мислити да ћеш се уподобити оцима ако не будеш чинио њихова дела.

66. Чувај се од богатства и љубави према њему. Јер оно уништава плодове монаштва.

67. Немој попуштати када се бориш против неког искушења које ти много досађује. Падни пред лице Божије и реци: 'Помози ми, Господе, јер сам слаб и не могу да издржим ову борбу.' И Бог ће ти помоћи уколико твоја молитва буде излазила из чистог срца. Ако победиш у борби, не хвали се и не удај се у себе. Напротив, још више се чувај, јер непријатељ неће дуго чекати да заподене нову борбу, тежу од пређашње.

68. Молећи се Богу, немој говорити: 'Господе, узми од мене ово, и дај ми оно', него реци: 'Господе, Боже мој, Ти знаш шта је корисно за моје спасење. Помози ми и не допусти да грешим пред Тобом и погинем у гресима својим, јер сам грешан и слаб. Немој ме предати непријатељима мојим, јер Теби прибегах. Избави ме, Господе, јер си Ти крепост моја и надање моје. Теби слава и хвала у векове векове. Амин.'

III - ИЗРЕКЕ АВЕ ИСАИЈЕ

1. Ава Исаија је говорио: „Пошто исте околности постижу и грешнике и праведнике, не треба мислити да се несреће дешавају само због неких ранијих грехова.“

2. Они који све чине ради себе самих слуге су самољубља, највећем од свих зала, од кога се рађају одвајање, недружељубивост, недружевност, неправда и нечастивост. Човек није саздан да би се усамљивао, већ да живи у општењу са себи сличнима, а изнад свега са Богом, Творцем свега. И тако, словесан човек треба да је друштвен и богољубив, да би и Богу био мио.

3. Ава Исаија је рекао: „Од љубави према људској слави рађа се лаж. Код онога ко смирењем одбија лаж узрашће страх Божији. Немој воleti славу овога света, да се од тебе не би удаљила слава Божија“.

4. Бог прихвата службу која се врши са смиреноумљем, коју човек врши као недостојан. Ако на служби у твоје срце уђе горда помисао и ти је примиш, ако се сетиш онога који спава и који је немаран и осудиш га у својој мисли, знај да ти је узалудан труд.

5. Када и како се постаје смиреноуман? Када човек нема језик да другоме каже да је немаран, или да одговори увредиоцу; када нема очи да види сагрешења другог, нити слуха да чује нешто што му није од користи за душу; када нема руке да другог савлада; када не сваљује на другог кривицу за било шта, већ само на своје грехе.

6. Човек је пре свега дужан да стекне веру у Бога и непромењиву љубав према Њему, а затим и незлобивост, врлину неузвраћања злом за зло, подвижнички живот, смиреноумље, чистоту, човекољубље, љубав према свима и послушност.

7. Замрзи све светско и телесни покој, будући да су те они направили непријатељем Божијим. Као што се човек бори са својим непријатељем, тако и ми треба да се боримо са својим телом и да му ускраћујемо покој.

8. Брат је упитао шта значе речи: 'Да се свети Име Твоје?' Старац је одговорио: „То се односи на савршене. Јер није могуће да се у нама свети и Име Божије све док над нама владају страсти.“

9. Опет је рекао: „Више воли да ћутиш него да говориш - ћутање сабира, а причљивост расејава.“

10. Велико је дело победити таштину. Ко упадне у ту лукаву страст постаје туђ умиљењу и жесток срцем према свему. Он најзад пада и у високоумље и гордост, у крајње зло и мајку погибли. Држи у тајности своје дело и са срдчним болом се потруди да ради човекоугађања не погубиш награду свог уздржања. Онај ко нешто чини да би се показао пред људима, лишава се своје награде, као што је рекао Господ.

11. Ко хоће да је славан међу људима не може бити слободан од зависти, а ко има завист не може стећи смиреноумље. Такав је своју душу предао непријатељима својим који га вуку у многе грехе и погубљују. Бежи од сујетне славе, да би се удостојио славе Божије у будућем веку.

12. Ако ти дође помисао да осудиш ближњег због неког сагрешења, помисли у себи да си ти грешио више од њега. Немој веровати да је добро које ти се чини да вршиш угодно Богу, па нећеш осудити свога ближњег. Самоукоревање јесте место унутарњег покоја.

13. Видевши једном брата који је грешио срамним грехом, ава Исаија га није изобличио, већ је рекао: „Ако Бог, Који га је саздао, види и не сажиже га, ко сам ја да га прекоревам?“

14. Опет је говорио: „Сећајмо се Онога Који није имао где главу да склони. Схвати то човече и немој високо мислити. Ко је Он и шта је постао ради тебе? Владика свега је странац и нема дома. О, колико је неизрециво Твоје човекољубље, Господе! Како си се толико смирио ради мене? Ако Онај Који је све створио речју, нема где да склони главу, зашто ти, окајани човече, толико мислиш о сујетном? Зашто си слеп ненаситиошћу?“

15. Они који су стекли смиреноумље узимају на себе кривицу свога брата, говорећи: 'Ја сам сагрешо.' Онај ко се сматра мудрим презире и прекорева свога брата, а онај који себе прекорева никада не изобличује свога брата.

16. Мудрост се не састоји у говору, него у томе да се познаје време када је потребно говорити. Ћути са разумом и говори са разумом. Пре него што почнеш да говориш, размисли шта ћеш рећи да би дао исправан одговор. Не хвали се својим разумом. Више од свих зна онај који говори: 'Не знам ништа.' Венац мудрости је укоревати самог себе и стављати се ниже од свих.

17. Блудна борба јача због пет узрока: од празнословља, од сујете, од многог спавања, од гиздања и од преједања. Ако хоћеш да избегнеш блудну борбу, избегавај те страсти. Уместо празнословља, наоружај се псалмопојањем; уместо таштине, заволи Христово смирење; уместо многог спавања ограда се бдењем; уместо гиздаве одеће, носи подеротине и закрпе; уместо преједања, свежи се уздржањем и постом. Јер, страсти се држе једна за другу, слично беочузима на ланцу.

18. Схватајући ствар, богаташ сакрива своје богатство у унутрашњост куће зато што ризница која се показује изазива завист и похлепу кнезова. И врлински и смиреноумни монах сакрива своје врлине као богаташ своје благо. Он не чини своју вољу, већ се сваки час прекорева, упражњавајући се у тајном делању, по речи Писма: „Загреја се срце моје у мени, и у поучавању моме разгоре се огањ“ (Псалам 38, 4). Какав је то огањ? Почујте реч Писма која гласи: „Бог наш је огањ који спаљује“ (Јеврејима 12, 29). Као што се од огња топи восак и суши жабокречина скверних нечистота, тако се од тајног поучавања суше скверне помисли, вену душевне страсти, просвећује ум, мисао постаје јасна и срце испуњава радошћу. Тајно

поучавање рањава демоне, одгони зле помисли и просвећује унутарњег човека. Онога ко се наоружава тајним поучавањем и Бог крепи, и Анђели оснажују и људи славе. Тајно поучавање и читање јесте дом душе у који се не може ући, јесте непомични стуб, тихо и безметежно пристаниште у коме се спасава душа. Демони се много узнемиравају и смућују кад се монах наоружа тајним поучавањем, то јест молитвом: 'Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешног', као и читањем Божанственог Писма у усамљености. Скривено поучавање је огледало ума и светилник савести. Оно исушује блуд, укроћује јарост, одгони гнев, укида гордост, удаљује увредљивост, сатире унијије. Скривено поучавање просвећује владалачки ум, одгони лењост, рађа умиљење, усељује страх Божији, доноси сузе. Оно монаху доноси истинско смиреноумље, умилно бдење, безметежну молитву. Оно је молитвена ризница која одгони неприличне помисли и побеђује демоне, која чисти тело. Оно учи дуготрпељивости, уздржљивости и подсећа на геену. Оно ум чини сабраним и без маштања, подстичући га да мисли само на смрт. Скривено делање је испуњено сваким добром и украшено сваком врлином. Оно је удаљено од свега скверног. Оно је негде далеко од свега таквог.

